

Yer kürəsi yaranandan içməli su qıtlığı problem olub. Hələ qədim zamanlardan başlayan şirin su problemi indi də dünyanı ciddi rahatsız edir.

Bu problemi həll etmək üçün dünya birliyi müəyyən tədbirlər görür və suyun mühafizə olunması, qənaətlə işlədilməsi üçün optimal yollar axtarır. Bu baxımdan Azərbaycan da istisna deyil. Ölkəmizdə içməli suya olan tələbatın ödənilməsi və yeni su mənbələrinin axtarılması, ona qənaət edilməsi tədbirlərinə hər zaman diqqət yetirilir, şirin su çatışmazlığının mümkün qədər aradan qaldırılması istiqamətində işlər aparılır.

Məlum olduğu kimi, Prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə "Su ehtiyatlarından səmərəli istifadəyə dair Milli Strategiya" qəbul olunmuşdur. 2025-2027-ci illəri əhatə edən Milli Strategiyanın həyata keçirilməsi üzrə Tədbirlər Planına əsasən, müvafiq sahədə beynəlxalq şirkətlərlə müqavilələrin bağlanması və layihə sənədlərinin hazırlanması, dəniz suyunun duzsuzlaşdırılması yolu ilə içməli su istehsalı sahəsində pilot layihənin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Sənəddə həmçinin yüksək minerallaşmış yeraltı suların təmizlənməsi və istifadəyə cəlb edilməsi, su təminatından istifadə olunan kəhrizlərin sayının artırılması, kollektor, drenaj və tullantı sularının, eləcə də yağış sularının idarə olunması, emalı və təkrar istifadəyə cəlb edilməsi planlaşdırılmışdır.

Milli Məclisin deputatı, iqtisadçı ekspert Vüqar Bayramov bu məsələ ilə bağlı fikirlərini belə bölüşür: "Nəzərdə tutulan fəaliyyətlər su ilə təminata bir töhfə verəcək. Düşünürəm ki, bu istiqamətdə İsrail təcrübəsindən istifadə edilməsi daha məqsəduşğundur. Çünki İsrail dəniz suyunu suvarma və içməli suya çevirən ilk ölkə-

lərdən biridir. Azərbaycanla İsrail arasında sıx əməkdaşlıq imkan verəcək ki, Azərbaycanda da dəniz suyunun daha qısa zamanda içməli və suvarma suyuna çevirilməsi mümkün olsun".

Deyilənləri reallaşdırmaq üçün ötən ilin fevralında İqtisadiyyat Nazirliyi tərəfindən dövlət-özəl tərəfdaşlığı çərçivəsində dəniz suyunun duzsuzlaşdırılması ilə içməli su istehsalı zavodu layihəsinin reallaşdırılması üçün müsabiqə elan edildi. Bu günlər isə müsabiqənin nəticələri açıqla-

nıb. Müsabiqəyə təqdim olunmuş təkliflərin texniki və maliyyə qiymətləndirilməsinin nəticələrinə görə, Səudiyyə Ərəbistanının "ACWA Power" şirkətinin rəhbərlik etdiyi konsorsiumun təklifi müsabiqə üzrə 1-ci yeri tutub. 2-ci və 3-cü sıralarda isə müvafiq olaraq İsrailin "IDE Water Assets Ltd" və Birləşmiş Ərəb Əmirliklərinin "Metito Utilities Limited" şirkətləri yer alıb.

Layihə çərçivəsində konsorsium tərəfindən qoyulacaq investisiya hesabına

Sumqayıt Kimya Sənaye Parkında (SKSP) günlük istehsal gücü 300 min kubmetr olan zavodun tikintisi planlaşdırılır. Müəssisənin 2,5 il ərzində tikilməsi nəzərdə tutulur. Müqaviləyə əsasən, layihənin müddəti 27 il 5 aydır. Belə ki, konsorsium layihəni bu müddətdə idarə etdikdən sonra müəssisə Azərbaycan Dövlət Su Ehtiyatları Agentliyinin idarəetməsinə keçəcək. Bu, Bakı şəhəri və Abşeron yarımadasının içməli suya artan tələbatını təmin etmək, şirin su mənbələrini saxələndirmək, içməli su təchizati

sahəsində beynəlxalq təcrübəni və texnologiya transferini stimullaşdırmaq, xarici sərmayə cəlbi baxımından mühüm layihədir.

Müsabiqədə "ACWA Power" şirkətinin rəhbərlik etdiyi konsorsiumun digər üzvü Türkiyənin "İC İcətaş İnşaat Sənaye və Ticaret A.Ş." şirkətidir. Xatırladaq ki, Səudiyyə Ərəbistanının 2004-cü ildə təsis edilmiş "ACWA Power" şirkəti suyun duzsuzlaşdırılması və "yaşıl hidrogen" sahələrində qabaqcıl şirkətlərdən biridir. Şirkət 13 ölkədə - Yaxın Şərq, Afrika,

Mərkəzi Asiya və Cənub-Şərqi Asiyada fəaliyyət göstərir və 4 mindən çox işçi heyətinə sahibdir. ACWA Power istismarda olan, inkişaf edən və tikilməkdə olan 94 layihə sahibidir. Bu layihələrin sərmayə dəyəri 97 milyard dollar təşkil edir və şirkət 69 GVt enerji istehsalı və gündəlik 8 milyon kubmetr suyun duzsuzlaşdırılması gücünə malikdir.

Dəniz suyunun duzsuzlaşdırılması yolu ilə içməli su istehsalı layihələri dünyanın bir sıra ölkələrində icra edilir. Qlobal istiləşmə, su ehtiyatlarının səmərəsiz istifadəsi və dünyada artan quraqlıq içməli suyun istehsalı üçün duzsuzlaşdırma zavodlarının fəal istifadəsinə təkan verib. Son illər dünyada dəniz suyunun duzsuzlaşdırılması layihələrində Əks Osmos (Reverse Osmosis) texnologiyası tətbiq olunur. Əks Osmosla dəniz, çay, quyu, kanal sularını içməli su səviyyəsinə qədər təmizləmək mümkündür. Bir sıra ölkələrdə bu layihələr dövlət-özəl tərəfdaşlığı modeli ilə həyata keçirilir.

Xatırladaq ki, dəniz suyunun duzsuzlaşdırılması prosesinə Azərbaycanda 2013-cü ildə başlanılıb. Dövlət başçısının ideyası və tapşırığı ilə həmin il Salyan rayonunun Xıdırlı kəndində Əks Osmos membranları ilə təchiz olunmuş və yüksək texnologiyalara əsaslanan zavod inşa edilib. Əks Osmos sistemi suyun təzyiq vasitəsi ilə membrandan keçirilməsi nəticəsində onu iki hissəyə ayırır. Membrandan keçən hissə təmiz sudur. Keçə bilməyən duzlar və mikro hissəciklər isə suyun tərkibindən ayrılaraq kənarlaşdırılır. Əks Osmos sistemindən dünyada qida, kənd təsərrüfatı, sənaye, tibb sahəsində də geniş istifadə olunur. Sistem suyu 0.0001 mikro-na qədər təmizləmə gücünə malikdir.

Züleyxa ƏLİYEVA,
"Azərbaycan"